

O B S A H

Analytická chemie II.

	str.
Úvod	4
1. Infračervená a Ramanova spektroskopie	4
1.1. Vznik vibračně rotačních spekter	4
Charakterizace různých typů vibrací v polyatomické molekule	6
1.2. Přístrojová technika v infračervené spektroskopii	7
1.3. Analytické aplikace infračervené spektroskopie	8
Kvantitativní analýza	13
1.4. Ramanova spektroskopie	13
Měření Ramanových spekter	14
Využití Ramanovy spektroskopie v praxi	14
2. Vysokofrekvenční spektroskopie	15
2.1. Teoretický základ NMR spektroskopie	15
Magnetický moment jader	15
2.1.1. Interakce magnetického momentu jádra s vnějším magnetickým polem	16
2.1.2. Měření NMR spekter	18
Možnosti špičkových přístrojů v současné době a jejich směry vývoje	20
2.1.3. Interpretace NMR spektra	21
Chemický posun	21
Mechanismy stínění	22
Spinová interakce	24
Systémy spekter I. řádu	25
Kvantitativní údaje zaznamenané ve spektru	28
2.1.4. Aplikace NMR spektroskopie ve výzkumné a technické praxi	29
2.2. Elektronová paramagnetická rezonance (EPR)	30
3. Hmotnostní spektrometrie	31
3.1. Separace iontů	31
3.2. Základní funkční součásti hmotnostního spektrometru	31
3.3. Systémy zavádění vzorku	32
3.4. Způsoby ionizace	33
3.4.1. Ionizace nárazem elektronů	33
3.4.2. Chemická ionizace	33
3.4.3. Ionizace polem	33
3.4.4. Desorpce polem	34
3.4.5. Desorpční chemická ionizace	34
3.5. Hmotnostní analyzátory	34
3.5.1. Magnetický hmotnostní spektrometr s jednoduchou fokusací	34
3.5.2. Magnetický hmotnostní spektrometr s dvojitou fokusací	35
3.5.3. Kvadrupolový hmotnostní spektrometr	36
3.6. Rozlišovací schopnost	36
3.7. Detekce a registrace	37
3.8. Analytické využití hmotnostní spektrometrie	37
4. Chromatografická separace	40
4.1. Úvod	40
4.2. Základní definice, principy a rozdělení chromatografických metod	41
4.3. Teoretické základy chromatografického procesu	42
4.3.1. Tvorba elučních křivek, eluční data	43
4.3.2. Termodynamické faktory separace	44
Adsorpce na polárních adsorbentech a chemisorpce	45
Iontově výměnná chromatografie	46
Mechanismus síťového efektu	47
Rozdělování mezi dvě nemísitelné fáze	47

Energie sorpčních sil - vzájemná interakce molekul	48
4.3.3. Kinetické faktory chromatografického procesu	50
Eluční objem a jeho vztah k distribuční konstantě a hodnotě R_F	51
4.3.4. Teorie ideální chromatografie - teoretického patra	51
4.3.5. Teorie difúzní - rychlostní (dynamická)	53
4.3.6. Rozlišení	56
4.4. Plynová chromatografie	59
4.4.1. Vliv tlaku a teploty na retenční charakteristiky	59
4.4.2. Volba a výběr stacionárních fází, jejich nosičů a nosného plynu	62
4.4.3. Kolony používané v plynové chromatografii	64
4.4.4. Dávkovací zařízení	64
4.4.5. Obecná kritéria a charakterizace detektorů užívaných v kolonové chromatografii	64
Klasifikace detektorů	66
Korekce na rozdílnou odezvu detektorů	67
4.4.6. Detektory pro plynovou chromatografii	68
Tepelně vodivostní detektor - katharometr (TCD)	68
Ionizační detektory	69
Plamenový - ionizační detektor (FID)	69
Heliový ionizační detektor (HeD)	71
Detektor elektronového záchytu (ECD)	72
Ostatní typy detektorů	73
4.5. Kapalinová chromatografie	74
4.5.1. Kolonová kapalinová chromatografie adsorpční, rozdělovací a ionexová	74
4.5.2. Schéma kapalinového chromatografu	74
Vysokotlaká čerpadla a tlumiče pulsů	76
Dávkování vzorků	77
Chromatografické kolony	78
4.5.3. Detektory pro kapalinovou chromatografii	78
Spektrofotometrické detektory	79
Refraktometrické detektory	81
Elektrochemické detektory	82
Ostatní typy detektorů	82
4.5.4. Dělicí systémy v kapalinové chromatografii	82
Sorbenty jako náplně chromatografických kolon	83
Rozpouštědla používaná v kapalinové chromatografii jako mobilní fáze	84
4.5.5. Chromatografie v systému kapalina - tuhá fáze	87
Adsorbenty a chemicky vázané fáze	88
Oxid hlinitý	88
Silikagel	88
Chemicky vázané polární i nepolární stacionární fáze	89
Chromatografie na iontoměničích	90
Chromatografie iontových párů	90
4.5.6. Chromatografie v systému kapalina - kapalina	90
4.5.7. Gelová permeační chromatografie (GPC)	91
Používané gely a rozpouštědla	92
4.5.8. Planární techniky kapalinové chromatografie	93
Princip chromatografie v plošném uspořádání	93
Chromatografický papír	94
Sorbenty pro tenkou vrstvu	95
Nanášení vzorků	95
Detekce v papírové a tenkovrstvé chromatografii	95
Vysokoučinná chromatografie na tenké vrstvě (HPTLC)	96
4.6. Kvalitativní a kvantitativní vyhodnocování chromatografických křivek	97
4.6.1. Identifikace složek na chromatogramu	97

4.6.2.	Kvantitativní vyhodnocování chromatogramů	99
	Metody kvantitativní analýzy	99
	Přímá metoda vnitřní normalizace	99
	Metoda absolutní kalibrace	100
	Metoda vnitřního standardu	100
	Metoda standardního přídatku	100
4.7.	Aplikace chromatografických technik v praxi	101
5.	Určování struktury a identifikace organických látek	102
5.1.	Úvod	102
5.1.1.	Základní pojmy	103
5.2.	Elementární mikroanalýza	104
5.2.1.	Kvalitativní elementární analýza organické látky	104
5.2.2.	Kvantitativní elementární analýza	104
	Stanovení uhlíku a vodíku	104
	Stanovení dusíku	105
	Stanovení halogenů a síry	105
	Automatické CHN analyzátory	105
5.3.	Rozpustnost organických látek	106
5.3.1.	Obecné vztahy	108
5.3.2.	Chemismus rozpouštění v reaktivních rozpouštědlech	108
5.4.	Určování fyzikálních konstant	109
5.4.1.	Stanovení teploty tání	109
5.4.2.	Stanovení teploty varu	110
5.5.	Metody k určení struktury a k identifikaci organických látek	110
5.5.1.	Chromatografická identifikace organických látek	114
5.5.2.	Význam přípravy derivátů	117
5.5.3.	Koncentrační techniky úpravy vzorků při stopové analýze	118
5.6.	Identifikace, stanovení a strukturní analýza jednotlivých skupin organic- kých látek	119
5.6.1.	Uhlovodíky	119
	Nasyčené alifatické uhlovodíky	119
	Nenasycené uhlovodíky	120
	Aromatické uhlovodíky	121
	Identifikace uhlovodíků na základě spekter	122
	Chromatografická analýza uhlovodíků	123
5.6.2.	Halogensloučeniny	126
	Reakce alkylhalogenidů s thiomocovinou	127
	3,5-Dinitrobenzoáty	128
	Chromatografické dělení halogensloučenin	128
5.6.3.	Alkoholy	129
	Klasifikační reakce alkoholů	130
	Oxidace alkoholů	130
	Reakce xanthogenová	131
	Reakce s fenyl- nebo naftylizokyanáty	131
	Reakce s benzoylchloridem	131
	3,5-Dinitrobenzoáty alkoholů	131
	4-(N,N-Dimethylamino)benzen-4'-azo-benzoáty	132
	Chromatografická analýza alkoholů	132
	Spektrální metody důkazu hydroxyskupiny a identifikace alkoholů	133
	Stanovení hydroxylové skupiny v alkoholech	134
5.6.4.	Fenoly	134
	Reakce s chloridem železitým	135
	Reakce s bromem	135
	Vznik aryloxyoctových kyselin	135
	Barevné reakce fenolů	135
	Spektrální metody k identifikaci fenolů	136

Chromatografická analýza fenolů	137
5.6.5. Etery a epoxidy	139
Vznik sulfidů	140
Vznik urethanů	140
Jodičnanový test	140
Infračervená spektra etherů a epoxidů	140
Chromatographie etherů a epoxidů	141
5.6.6. Oxo-sloučeniny	141
Skupinové reakce k důkazu karbonylové skupiny	141
Důkaz skupiny acetylové na uhlíku $\text{CH}_3\text{-CO}$	142
Rozlišení aldehydů a ketonů	142
Oxidace aldehydů kyselinou chromovou	143
Reakce s benzensulfohydroxamovou kyselinou	143
Reakce s fenoly	143
Reakce se Schiffovým činidlem	143
Reakce s dimedonem	144
Spektrální metody k důkazu karbonylu	144
Chromatografie oxosloučenin	144
Izolace karbonylových sloučenin	145
Chinony	145
Karbohydráty (cukry)	146
Dehydratace sacharidů	146
Reakce s fenyldiazinem	147
IČ spektroskopie sacharidů	147
Chromatografie sacharidů	147
5.6.7. Karboxylové kyseliny (jejich anhydridy, chloridy, estery)	149
Důkaz karboxylové skupiny	149
Reakce sloužící k charakterizaci karboxylových kyselin	150
Reakce směřující k identifikaci a event. i k izolaci karboxylových kyselin ..	151
Tvorba solí	151
Tvorba esterů	151
Tvorba amidů a hydrazidů kyselin	152
Tvorba klathrátů - adičních sloučenin s močovinou	152
Anhydridy, chloridy a estery kyselin	152
Aminokyseliny	153
Spektrální metody k identifikaci karboxylových kyselin a jejich derivátů ...	154
Chromatografické metody k separaci kyselin a jejich derivátů	156
5.6.8. Aminy	159
Důkaz aminoskupiny	159
Rozlišení primárních a sekundárních aminů	159
Reakce s p-toluensulfochloridem (Hinsbergův test)	160
Reakce s 3-nitroftalanhydridem	160
Reakce s aromatickými aldehydy	161
Reakce diazotační a kopulační	161
Tvorba solí	162
Spektrální metody využívané k identifikaci aminů	163
Chromatografická analýza aminů	163
5.6.9. Amidy a podobné sloučeniny	166
5.6.10. Imidy	168
5.6.11. Nitrily	168
5.6.12. Arylizokyanáty	170
5.6.13. Azo- azoxy a hydrazosloučeniny	170
5.6.14. Hydraziny	171
5.6.15. Nitrosloučeniny	171
Kvantitativní analýza některých dusíkatých sloučenin	173